

bevezető tanulmány a Franklin-Társulat kiadásában megjelenő Magyar Remekírók c. vállalatnak «Gróf Széchenyi István munkáiból» c. köteteihez).

A két nagy kötetnek alig egy ötödrésze az, ami egyenesen a sajtó alá készült, a túlnyomóan nagyobb rész eredetileg előszóval volt előadva. Az egyik rész nem enged a másiknak a stílus szabatosága tekintetében. Ismeretes Berzeviczyról, hogy talán valamennyi szónokunkat megelőzi abban, hogy beszédekben — még ha rögtönzöttek is — azonnal a legszabatosabb formába tudja öltöztetni gondolatait, amelyeken legfennebb ő találhatna csiszolni valót, de a hallgató soha. Beszédek mindjárt tökéletes irodalmi alakban jelennek meg a hallgató előtt is és így kész irodalmi olvasmányt nyújtanak az olvasónak is. Mint ilyen irodalmi mű, amelyik egy negyedszázadnak magyar közművelődés-történetét állítja közvetlenül előnkbe, beillesztve azt egyúttal művelődéstörténetünk folytonosságába, azt hisszük, hogy hézagpótló kötete lesz minden közkönyvtárnak, s azok között az általa tervezett tanítói könyvtáraknak is.

*

Pirchala Imre : A magyarországi középiskolák rendje. Két kötet. Budapest. Athenæum. 1905. Ára 18 korona.

Régóta érzett hiányt pótolni van hivatva ez a könyv, mely itt-ott a történeti fejlődésre való visszapillantásokkal és magyarázatokkal kíséri a középiskolákra vonatkozó törvényeket, szabályzatokat, utasításokat és rendeleteket. Sajnáljuk, hogy a szerző nem vette fel a tantervekhez készült Utasításokat is. Ezeknek felvétele által teljes kompendiumot nyertek volna mindazok, akik középiskoláink vezetése és adminisztrációja iránt érdeklődnek. Igaz, hogy az Utasítások a tanárok és érdeklődők számára amúgy is könnyen hozzáférhetők, de ugyanez mondható a könyvben foglaltak legnagyobb részéről. A könyvet épen az teszi értékesé, hogy ebben az olvasó egybefoglalva találja mindazt, ami eddig elszórtan volt csak feltalálható. Ami pedig a másik okot illeti, amelyet a szerző az Utasítások elhagyása mellett felhoz, t. i. azok terjedelmét, arra nézve meg lehet jegyezni, hogy egy kevés helyet lehetett volna nyerni az által, hogy az egyes fejezetekhez fűzött történeti visszapillantások és megjegyzések kisebb betűkkel lettek volna kiszedve, másfelől e könyv ára elég nagy s így a kiadó egy pár ívet nyugodtan hozzátehetett volna a könyv értékének emelésére. A történeti fejlődésre visszapillantó és egyéb megjegy-

zések apróbb betűkkel való szedését kívánatossa tette volna az a körülmény is, hogy így első pillantásra könnyen felismerte volna a könyv használója, hogy a könyvben mi a «hivatalos» szöveg, mi a szerző «subjektív» hozzáadása, erre pedig egy olyan nemű könyvnél, mint amilyen a szóban levő, nagy a szükség. Jelenleg is megkülönböztethető e kétféle szöveg, mert a hivatalos szöveg ritkított sorokkal van szedve, a magyarázó szöveg kompressz sorokkal; de a ritkított és kompressz sorok közötti különbség még sem olyan nagy, hogy néha az olvasó zavarba ne jöjjön, tulajdonképen ilyen vagy olyan szöveget olvas-e.

Pirchala könyve Klamarik 1881-ben megjelent könyvének, mely tudvalevőleg minden középiskolában nélkülözhetlen volt, *teljesen új* kiadása. Tudjuk, hogy Klamarik maga 1893-ban közzétette könyve egyik részének új kiadását, melyet ő a második rész kiadásával ki akart egészíteni. Ez a munka csonka maradt, mert szerzője meghalt. Amikor tudomásunkra jutott, hogy Pirchala Klamarik könyvének új kiadásán dolgozik, azt hittük, hogy ő majd kiadja az 1893-ban megjelent első kötet folytatását. Most azonban látjuk, hogy itt valójában egész új könyvvel van dolgunk s látjuk, hogy Pirchala Klamarik 1893-ban megjelent könyve folytatásának megírásával — tekintve azt, hogy az I. részben foglaltak jó része már elavult — nem tett volna nagy szolgálatot. Így is, amint a könyv van, annak megkezdése és befejezése között már annyi az időköz, hogy egy pár pótló fejezetre volt szükség. Örömmel üdvözöljük a szerző abbeli elhatározását, hogy pótló füzetek kiadásával *au courant* akarja tartani a könyvet.

A második kötet végén adott tárgymutató nagyon emeli a könyv értékét, de ezt a tárgymutatót sokkal terjedelmesebbnek szeretnénk volna látni. Természeténél fogva ez a könyv gyakran fog kézben forogni, amikor *gyors* felvilágosításra van szükség. Az ilyen esetekben bizony cserben hagyja a keresőt a tárgymutató. Szívesen vettük volna, ha a szerző kétszer-háromszor akkora terjedelmet juttatott volna a tárgymutatónak és reméljük, hogy a tervbe vett pótló füzetek a tárgymutatót is ki fogják bővíteni.

Schmidt Márton.

*

A szellemi élet hygiénája. A népszerű főiskolán (university extension) tartott előadásai nyomán írta dr. *Salgó Jakab* a lipótmezei áll. elme-gyógyintézet főorvosa, egyet. m. tanár stb. Budapest, Franklin-Társulat 1905. Ára kötve 2 K.

Népszerű formában, de a tudomány mai színvonalán Salgó dr. e könyvében azon feltételeket boncolgatja, melyek mellett a lelki és